

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ В ПРОЦЕСІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ТА СУДОВОЇ ВЛАДИ

PROVIDING EXCHANGE OF INFORMATION IN THE PROCESS INTERACTION OF STATE AND JUDICIAL AUTHORITIES

Ільєнко В.Ю., аспірант кафедри публічного та приватного права
Університет митної справи та фінансів

Ільєнко Д.Ю., аспірант кафедри публічного та приватного права
Університет митної справи та фінансів

У статті приділено увагу становленню інформаційно-телекомунікаційних процесів, як одного із проявів взаємодії органів державної та судової влади. Досліджено поняття комунікації суб'єктів владних повноважень, таких як органи судової та державної влади в контексті обміну інформацією за для виконання завдань та функцій держави, а також відображення та закріплення вказаних процесів на законодавчому рівні. Обґрунтовано необхідність модернізації інформаційно-телекомунікаційних процесів. Визначено, що результатом успішного функціонування інформаційно-телекомунікаційних процесів у сфері обміну інформацією між органами державної та судової влади, є швидка та своєчасна обробка інформаційних запитів, що здійснюється в автоматичному режимі захищеному від втручання сторонніх осіб. Проаналізовано напрями правового регулювання процедури інформаційно-телекомунікаційних процесів з огляду на існуючий досвід. Визначено шляхи вдосконалення правового регулювання інформаційно-телекомунікаційних процесів у нашій державі. У статті досліджено шляхи функціонування інформаційно-телекомунікаційних процесів через аналіз норм чинного законодавства, зокрема Законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах». Зроблено висновок, що нормативно-правове поле в країні загалом відповідає міжнародним та новітнім національним практикам впровадження та функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем та баз даних, що є необхідними сталого функціонування суб'єктів владних повноважень та відповідності вказаних процесів запитам часу. На основі проведеного аналізу, запропоновано створити центральну базу даних, що займатиметься обробкою відповідних запитів суб'єктів владних повноважень. Також запропоновано внести зміни до норм діючого законодавства, за для подолання бюрократичних перепон на шляху обміну інформацією суб'єктами владних повноважень, під час виконання останніми функцій держави. Зроблено висновок про те, що впровадження сучасних інформаційно-телекомунікаційних процесів полегшить роботу суб'єктів владних повноважень, зокрема органів державної та судової влади, а також дасть змогу прискорити вказані процеси та скороти видатки держави у цій сфері.

Ключові слова: суб'єкти владних повноважень, органи державної влади, органи судової влади, судочинство, обробка інформації, обмін інформацією, інформація, бази даних.

The article pays attention to the formation of information and telecommunication processes, as one of the manifestations of the interaction of state and judicial authorities. The concept of communication of subjects of power, such as judicial and state authorities, in the context of information exchange for the fulfillment of tasks and functions of the state, as well as the reflection and consolidation of the specified processes at the legislative level, was studied. The necessity of modernization of information and telecommunication processes is substantiated. It was determined that the result of the successful functioning of information and telecommunication processes in the field of information exchange between state and judicial authorities is the quick and timely processing of information requests, which is carried out in an automatic mode protected from interference by outsiders. The areas of legal regulation of the procedure of information and telecommunication processes are analyzed in view of the existing experience. Ways to improve the legal regulation of information and telecommunication processes in our country have been determined. The article examines ways of functioning of information and telecommunication processes through the analysis of current legislation, in particular the Laws of Ukraine "On Information", "On Protection of Personal Data", "On Protection of Information in Information and Communication Systems". It was concluded that the regulatory and legal framework of the country generally corresponds to international and the latest national practices in the implementation and functioning of information and telecommunication systems and databases, which are necessary for the stable functioning of subjects of authority and compliance of the specified processes with the demands of time. On the basis of the conducted analysis, it is proposed to create a central database that will deal with the processing of relevant requests of subjects of authority. It is also proposed to make changes to the norms of the current legislation in order to overcome bureaucratic obstacles in the way of information exchange by subjects of power, during the latter's performance of state functions. It was concluded that the implementation of modern information and telecommunication processes will facilitate the work of subjects of power, in particular state and judicial authorities, as well as make it possible to speed up the specified processes and reduce state expenditures in this area.

Key words: subjects of power, state authorities, judicial authorities, judiciary, information processing, information exchange, information, databases.

Постановка проблеми. Одним із проявів взаємодії органів державної та судової влади є обмін інформацією задля вирішення певних завдань та цілей передбачених судовим процесом. Більшість процесів обробки та обміну інформацією є застарілими та вкрай недовгими, саме через це їх заміна є однією з найважливіших проблем сьогодення. У більшості випадків обмін інформацією між судами та органами державної влади відбувається в паперовому вигляді, що по-перше є досить тривалим, а по-друге доволі вартісним процесом. Тому вирішення цієї проблеми є вкрай необхідним для забезпечення швидкого та якісного розгляду судової справи.

Сама тема взаємодії органів державної та судової влади, а також органів місцевого самоврядування є не новою для науки, вивченням даної теми займалися такі

вчені, як Баймуратов М.О., Кампо В.М., Ольховський Б.І., Духневич О.С., Скрипнюк О.В та інші.

Питанням функціонування органів займалися такі вчені, як Кашишин М.А., Колодій А.М., Калиновський Б.В., Сінькевич О.В. та інші.

Метою статті є дослідження тенденції розвитку процесів взаємодії органів державної та судової влади в площині обміну інформацією, а також пошуки шляхів їх модернізації та закріплення на законодавчому рівні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інформаційно-технологічних процесів в країні, зумовив впровадження електронних сервісів та баз даних для швидкого та уніфікованого підходу до вирішення певних завдань та функцій держави. Поряд з цим, вказані бази даних є самостійними джерелами інформації, що не поєднані між собою, знаходячись у підпорядкуванні певного воло-

дільця, котрий відповідає за обробку інформації та доступ до неї. Варто зазначити, що суди перебувають у повній залежності від вказаних баз даних, оскільки інформація із вказаних джерел наділяє їх усім необхідним для розгляду справи та виконання завдань процесуального законодавства. Отже слід звернути увагу на кілька найбільших проблемних напрямів забезпечення судів доступом до вказаної інформації та окреслити низку організаційно-правових заходів, проведення яких допоможе досягти бажаного результату.

Особливою формою взаємодії органів державної та судової влади є обмін інформацією, при якому за допомогою певних засобів комунікації суди забезпечуються необхідною інформацією для здійснення судового процесу, а органи державної влади усім необхідним для забезпечення виконання судового рішення.

Доступ судів до вказаних баз даних не може існувати без взаємодії різноманітних суб'єктів і об'єктів органів судової та державної влади, які виступають володільцями інформації, оскільки лише після звернення до відповідного розпорядника інформації, суд має можливість отримати необхідну інформацію для здійснення судового процесу.

На протязі певного часу поняття «комунікація» отожнювалось суб'єктами владних повноважень переважно з «інформуванням», між тим між вказаними поняттями існує різниця. Тож дослідження теоретико-понятійних засад комунікаційної взаємодії суб'єктів владних повноважень, перш за все, потребує визначення сутності поняття «комунікація».

Дефініцій поняттю «комунікація» існує безліч, і залежать вони від того, який підхід використовується дослідниками даного питання – процесний, філософський, психологічний, соціальний, економічний тощо [1, с. 129].

При цьому, навіть у межах одного підходу поняття «комунікація» може характеризувати різні процеси, зокрема такі як обмін інформацією, соціальну взаємодію, одностороннє інформування тощо.

В межах дослідження поданої теми, поняття комунікація між органами державної та судової влади розглядається, як обмін інформацією в площині взаємодії органів державної та судової влади з метою забезпечення виконання та реалізації функцій держави.

Досліджуючи проблематику даної теми, слід навести визначення й іншим основним поняттям, які виникають на шляху вивчення даної теми..

Відповідно до положень статті 2 Закону України «Про захист персональних даних» встановлено, що володільцем бази персональних даних може виступати фізична або юридична особа, якій законом або за згодою суб'єкта персональних даних надано право на обробку цих даних, яка затверджує мету обробки персональних даних у цій базі даних, встановлює склад цих даних та процедури їх обробки, якщо інше не визначено законом.

Розпорядник бази персональних даних може бути, як фізична, так і юридична особа, якій володільцем бази персональних даних, на підставі договору у письмовій формі, або законом надано право обробляти ці дані [2].

Здебільшого обмін інформацією досі відбувається шляхом комунікації між органами державної та судової влади, за допомогою надсилання паперових запитів для отримання певної інформації необхідної для вирішення певних завдань як з боку органів державної влади, так і з боку органів судової влади.

Приділяючи увагу питанню обміну інформацією з боку судових органів слід звернути увагу на її важливість для здійснення судового процесу.

Поряд з цим, постає слушне питання навіщо суду необхідна вказана інформація, оскільки розгляд справи відбувається за наявними в матеріалах справи доказами наданими учасниками справи в процесі її розгляду.

Слід зазначити, що чинним процесуальним законодавством встановлено порядок, при якому у випадках коли відповідачем у позові вказана фізична особа, яка не є підприємцем, суд відкриває провадження протягом п'яти днів з дня отримання у законом передбаченому порядку, інформації про зареєстроване місце проживання (перебування) фізичної особи – відповідача.

Тобто, процесуальним законом встановлено обов'язок суду перевіряти місцезнаходження фізичної особи, яка виступає відповідачем у справі з метою перевірки територіальної підсудності справи, а також з метою належного та своєчасного повідомлення відповідача про розгляд справи та її обставини.

Окрім того, суд звертаючись до певних реєстрів та/або баз даних має можливість перевірити ті чи інші обставини справи необхідні для її об'єктивного вирішення.

Досліджуючи питання обміну інформацією з боку органів державної влади, необхідно підкреслити, що вказані органи державної влади загалом реалізують функцію держави стосовно належного виконання судового рішення та відображення прийнятих судом рішень у певних інформаційних реєстрах та базах даних

Зокрема, нова концепція процесуального законодавства передбачає безпосереднє направлення виконавчих документів до державних виконавчих служб та приватних виконавців з метою своєчасного та швидкого виконання судових рішень.

Крім того, судові рішення, щодо забезпечення позову, зняття обтяжень, ліквідації підприємства та інші в обов'язковому порядку надсилаються до відповідних органів державної влади з метою внесення змін у відповідних реєстрах та базах даних, що здійснюють обслуговування вказаних відносин.

З огляду на важливість вказаної інформації для здійснення судового процесу, виникає питання, чому обробка вказаної інформації не здійснюється автоматично.

На нашу думку варто розглянути питання автоматичної обробки інформації, яка дасть змогу позбутися бюрократичних механізмів у доступі до неї, дозволивши тим самим прискорити розгляд справ.

Себто, при вирішенні конкретної справи, під час її реєстрації судом, бази даних в автоматичному режимі здійснювали б обробку інформації та надсилання її суду, а також автоматичне надсилання судових рішень до органів державної влади для їх виконання, що полегшило роботу не тільки судів, а й дало можливість розвантажити більшість органів державної влади від бюрократії.

Крім того, пропонується розробити механізм, відповідно до якого обробка судових рішень, щодо зміни даних в інформаційних реєстрах здійснювалася також в автоматичному режимі.

На сьогоднішній день, обробка інформації, що передбачає її збирання, введення, записування, перетворення, зчитування, зберігання та реєстрацію, у більшості випадків здійснюються за допомогою технічних і програмних засобів, включаючи обмін по каналах передачі даних.

Отже, отримавши запит суду, або ухвалу про витребування, розпорядник інформації (орган державної влади) здійснює автоматичний пошук заданої інформації у власних базах даних, друкує результати пошуку та надсилає поштою їх до суду. Те саме стосується виконання судових рішень стосовно зміни інформації в базах даних де, після отримання відповідного рішення суду, працівник органу здійснює внесення змін у реєстрі.

На нашу думку вказаний спосіб обміну інформацією є вкрай застарілим і потребує змін.

Як зазначає Тобі Мендел, реалізації вільного потоку інформації має визнання принципу, що державні органи володіють інформацією не для себе, а в інтересах суспільства та від його імені [3].

Вказані твердження знаходять свої відображення у статті 5 Закону України «Про інформацію», відповідно до положень якої кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів. Реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб [4].

Слід зазначити, що органи державної влади є володільцями інформації, котра утворюється останніми під час виконання ними владних функцій, і оскільки чинним законодавством передбачені випадки надання вказаної інформації суду, вважаємо за можливе зробити вказаний процес автоматичним, передбачивши відповідні зміни до нього.

Концепція електронного обміну інформації між органами судової влади іншими установами та організаціями повинна полягати в беззаперечному доступі до інформації судом в рамках чітко визначених процесуальних законам та іншими нормативно правовими актами.

Зокрема без додаткової процесуальної дії, з боку суду. Отримання інформації з електронних реєстрів не повинно супроводжуватись надмірним формалізмом, як з боку суду так і з боку надавачів такої інформації.

З метою врегулювання правової невизначеності, слід на законодавчому рівні здійснити впровадження та уніфікацію доступ до різних відомчих реєстрів органами судової влади через спеціальні електронні кабінети користувачів, а також запровадити автоматичну обробку судових рішень органами державної влади, покликаних на зміну та внесення даних в інформаційних базах даних.

Даний вид доступу та обробки інформації, забезпечить швидкий і безпечний доступ до інформації, її отримання та обробку, адже він повинен передбачати собою реєстрацію щодо пошуку, як в самому кабінеті користувача так й автоматично в реєстрі до якого здійснюється запит щодо отримання інформації, або її зміни на підставі судового рішення у передбачених законом випадках.

Такий вид комунікації полегшить опрацювання інформації щодо її актуальності, повноти змісту чи взагалі її вірності.

Варто зазначити, що в країні діють щонайменше 100 баз даних, інформація з яких може бути корисною для ведення судового процесу. Пропонуємо ознайомитися з базами даних, котрі найчастіше використовуються судом для ведення судового процесу:

- Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень;
- Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- Єдиний реєстр адвокатів;
- Державний реєстр речових прав на нерухоме майно;
- Реєстр прав власності на нерухоме майно;

- Державний реєстр Іпотек;
- Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна та інші.

З огляду на чисельність баз даних, на нашу думку також корисно буде створити центральну базу даних, яка займатиметься обробкою запитів та пошуком заданої інформації в наявних базах даних. Тим сам, це по-перше полегшить діяльність пошукової роботи, по-друге дасть можливість об'єднати бази даних, що забезпечило б в свою чергу всебічний пошук запитуваної інформації.

Крім того, слід наголосити, що робота центральної бази даних повинна бути заснована, з одного боку, на пошук інформації, а з іншого аналізі інформації, що в свою чергу дасть змогу поліпшити пошукові процеси, зробивши роботу з вказаними інформаційними ресурсами більш раціональнішими та чіткішими.

Також слід звернути увагу на захист вказаних процесів від сторонніх втручання, задля унеможливлення витоку конференційної інформації та її потрапляння до третіх осіб.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» захист інформації від стороннього втручання покладається на володільця системи, або бази даних.

Зокрема, власник системи забезпечує захист інформації в системі в порядку та на умовах, визначених у договорі, який укладається ним із володільцем інформації, якщо інше не передбачено законом. Власник системи на вимогу володільця інформації надає відомості щодо захисту інформації в системі [5].

Тому впровадження центральної бази даних, яка займатиметься обробкою інформації та її обміном між суб'єктами владних повноважень, повинна базуватися на захисті вказаних процесів.

В основу забезпечення безпеки інформаційно-комунікаційних процесів слід покласти існуючу нормативну базу, яка зокрема складається Законів України «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про інформацію», «Про захист персональних даних», а також інших нормативно-правових актів.

Висновки. Таким чином, враховуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що впровадження та реалізація автоматичної обробки інформації значно полегшить роботу органів судової та державної влади, прибравши бюрократичні перепони, що стояли на шляху обміну вказаною інформацією. Крім того автоматична обробка інформації дозволить скоротити використання фінансових та природних ресурсів, а також дасть змогу оптимізувати роботу з масивом інформації. Впровадження та закріплення вказаних процесів є невід'ємною складовою розвитку інформаційного суспільства, що наразі розбудовується в державі, а отже і запорукою розвитку країни в цілому на ряду із іншими країнами, що є передовиками у вказаній сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сагер Л. Ю. Аналіз теоретичних основ внутрішніх комунікацій як необхідної умови ефективного управління підприємством. Маркетинг і менеджмент інновацій, 2011. С. 128–136.
2. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010, реєстраційний номер 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 20.04.2023).
3. Mendel T. Freedom of information: a comparative legal survey. Unesco: Paris, 2008. URL: <https://law.yale.edu/sites/default/files/documents/pdf/Intellectual>
4. _Life/CL-OGI_Toby_Mendel_book_%28Eng%29.pdf (дата звернення: 20.04.2023).
5. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992, реєстраційний номер 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 20.04.2023).
6. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 05.07.1994, реєстраційний номер 80/94-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 20.04.2023).